

บทที่ 10

ประเทศสเปน

สเปนจะตั้งอยู่ในยุโรปใต้ แต่อยู่ทางซีกตะวันตก จึงนำมากล่าวไว้ด้วย

สเปนเป็นดินแดนแห่งที่ราบสูง มีระดับความสูงระหว่าง 600-1500 เมตร จากระดับน้ำทะเลที่ราบมีน้อย อยู่ในคาบสมุทรไอบีเรีย ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของยุโรป มีเนื้อที่ 194,000 ตารางไมล์ มีประชาชนประมาณ 31,200,000 คน ส่วนมากนับถือศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ ปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มาดริดเป็นเมืองหลวง ประชาชนทำการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรม และค้าขาย

การศึกษาทั่วไป

ในระหว่างศตวรรษที่ 19 การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเกิดขึ้นหลายประเทศในทวีปยุโรป สเปนเป็นประเทศหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ก่อนเปลี่ยนแปลงสเปนมีกฎหมายการศึกษาที่เรียกว่า ลีโมยานโน (Ley Moyano) ใช้เมื่อปี พ.ศ. 2400 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษาทุกระดับ โดยกำหนดให้เด็กเขาเรียนหนังสือตั้งแต่อายุ 6-9 ปี เป็นการศึกษาที่โหดร้ายเฉพาะเด็กยากจน โดยให้ชั้นบัญชีสามะโนครัวไว ณ ที่ทำการเทศบาล แต่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามก็เพียงพอทำให้การประณตศึกษากว้างขวางไปมาก ใน พ.ศ. 2443 จำนวนโรงเรียนมีมากกว่าจำนวนครู

ปี พ.ศ. 2488 ได้ออกกฎหมายประณตศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายประณตศึกษาที่สมบูรณ์แบบที่สุด ทั้งนี้

การศึกษาภาคบังคับ จัดให้เด็กอายุระหว่าง 3-5 ขวบเรียนแบ่งออกเป็น 2 แผนก

1. แผนกเด็กเล็ก
2. แผนกเด็กโต

ประถมศึกษา ใช้เวลาเรียน 6 ปี อายุตั้งแต่ 6-11 ปี การศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎรที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นการศึกษาที่ไร้เปล่า ครูที่สอนเป็นครูที่ได้รับประกาศนียบัตรการศึกษาหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับแล้วเรียนทางการเป็นครูเพิ่มอีก 1 ปี

มัธยมศึกษา เริ่มเมื่ออายุได้ 10 ขวบ ซึ่งไปซ้ำกับการศึกษาภาคบังคับ 2 ปีแรก

ปี พ.ศ. 2499 รัฐต้องการจะให้การศึกษาแก่เด็กอายุตั้งแต่ 6-12 ปี ทั่วประเทศซึ่งจะต้องใช้ทองเรียนเพิ่มอีก 34,000 ทอง ใช้จ่ายการศึกษาภาคบังคับออกไปอีก 2 ปี เป็นอายุระหว่าง 6-14 ปี เป็นการบังคับ 8 ปี

ปี พ.ศ. 2499-2511 ใ้เพิ่มเติมทองเรียนขึ้นอีกถึง 38,500 ทอง

ปี พ.ศ. 2488 กฎหมายการศึกษาฉบับปี พ.ศ.2488 ได้รับการปรับปรุงแก้ไขใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2508 มีสาระสำคัญดังนี้

1. การศึกษาภาคบังคับใช้เวลา 8 ปี อายุ 6-14 ปี
2. เด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับจะต้องเรียนในโรงเรียนประถมจนถึงอายุ 10 ปี
3. เด็กที่มีอายุระหว่าง 10-14 ปี ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์บังคับ จะเลือกเรียนในโรงเรียนประถมหรือในโรงเรียนมัธยมคอนคนประเภทต่าง ๆ ก็ได้
4. การศึกษาเป็นการไร้เปล่า รวมทั้งค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเรียนในโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎรที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

ปี พ.ศ. 2508 โค้ปปฏิรูปการศึกษา ทำให้การประถมศึกษาได้รับความสำเร็จอย่างครบถ้วนและเปิดเรียนไต่ตามการศึกษาภาคบังคับซึ่งใช้เวลาเรียน 8 ปี โรงเรียนครูคนเดียวจะจัดตั้งขึ้นเมื่อมีนักเรียนในเกณฑ์บังคับในบริเวณที่ตั้งโรงเรียนรวมกับเด็กบริเวณอื่นไม่เกิน 70 คน อำนวยความสะดวกให้อีกด้วย หรืออาจตั้งโรงเรียนประจำให้ถ้ามีการอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย

ระบบการศึกษา

การจัดการศึกษาของประเทศสเปอูกึ่งเหมือนประเทศต่าง ๆ โดยจัดประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

การศึกษาก่อนประถม รับเด็กอายุ 3-5 ขวบ เรียนเป็นเวลา 2 ปี ก่อนเข้าประถม

ประถมศึกษา แบ่งเป็น 3 แบบ

1. โรงเรียนเล็กเล็ก เรียน 4 ปี
อายุ 6-10 ปี
2. โรงเรียนประถมตอนปลาย เรียน 8 ปี อายุ 6-14 ปี
3. โรงเรียนอาชีวศึกษา เรียน 3 ปี

มัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 แบบ เช่นกัน รับผิดชอบเรียนดังนี้

1. มัธยมตอนต้น รับผิดชอบชั้นประถมอายุ 10 ปี ใช้เวลาเรียน 4 ปี
2. มัธยมตอนปลาย รับผิดชอบชั้นประถมที่มีอายุ 14 ปี ใช้เวลาเรียน 4 ปีเหมือนกัน
3. โรงเรียนมัธยมเทคนิค รับผิดชอบชั้นประถมที่มีอายุ 14 ปี โดยการสอบเข้าเรียน วิธีนี้เด็กจะเสียเวลา 2 ปี

การศึกษาาก่อนประถม

เด็กสเปนเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเมื่ออายุ 3-5 ขวบ เรียนเวลา 2 ปี โรงเรียนอนุบาลแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. โรงเรียนอนุบาลทั่วไป (Kindergarten)
2. โรงเรียนเลี้ยงเด็ก (Nursery School)

โรงเรียนเหล่านี้จะมีครูสตรีทำการสอน โดยมุ่งให้เด็กมีนิสัยรักโรงเรียน รักการเรียน และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ฝึกพูด วาดรูป และ การฝีมือเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การศึกษาขั้นต่อไป

ประถมศึกษา

จุดมุ่งหมายในการประถมศึกษาของประเทศสเปนมีส่วนคล้ายกับประเทศ ประชาธิปไตยอื่น ๆ อยู่มากคือ มุ่งให้เด็กมีรากฐานในการเรียนมั่นคง มีศีลธรรมที่ รักความจริง และความสวยงาม

ในระดับประถม เด็กจะเข้าเรียนเมื่อมีอายุได้ 6 ขวบ โดยเรียนใน โรงเรียนเด็กเล็ก (Infant's School) ใช้เวลาเรียน 4 ปี แล้วเข้าเรียน ต่อในโรงเรียนประถมอีก 2 ปี ดังนั้นการศึกษาระดับประถมของสเปนจึงแบ่งได้เป็น 3 ระดับดังนี้คือ

1. โรงเรียนเด็กเล็ก (Infant's School) หรือระดับประถมต้น เรียน 4 ปี ชั้น 1-4 เด็กจะมีอายุระหว่าง 6-10 ขวบ
2. โรงเรียนประถมตอนปลาย เรียน 4 ปี ชั้น 5-8 เด็กจะมีอายุระหว่าง 11-14 ปี
3. โรงเรียนอาชีวศึกษา เรียน 3 ปี อายุระหว่าง 13-15 ปี ไม่เป็นการศึกษาบังคับ

การศึกษาภาคบังคับของสเปนนั้น กำหนดให้เด็กอายุ ระหว่าง 6-14 ปี
เขาเรียนหนังสือ เมื่อครบ 14 ปี แล้วจึงจะพ้นเกณฑ์บังคับ

ในระดับประถมศึกษา เด็กจะได้เรียนวิชาภาษาสเปน เลขคณิต ประวัติ-
ศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศาสนา และพลศึกษา สำหรับวิชาหัตถศึกษา การเวียน
การพาณิชย์ และการอุตสาหกรรม หรือเกษตรกรรมนั้น เด็กจะได้เรียนในระดับ
อาชีวศึกษาเบื้องต้น (Preoccupational Stage) อายุระหว่าง 13-15 ปี
ไม่เป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของการประถมศึกษาอยู่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
สภาพและความต้องการของท้องถิ่นด้วย

มัธยมศึกษา

แยกออกเป็น 3 แบบโดยพิจารณาจากการรับผู้เข้าเรียน ดังนี้

1. ผู้จบประถมแบบที่ 1 คืออายุได้ 10 ปี และถ้าเขาเรียนใน
ระดับมัธยมโคหมก ไม่คงสอบคัดเลือกเขาเรียน
2. ผู้ที่จบประถมแบบที่ 2 อายุ 14 ปี เขาเรียนมัธยมชั้นปีที่ 3
ของโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษาได้เลย
3. มัธยมเทคนิคผู้จบประถมแบบที่ 2 อาจจะเข้าเรียนต่อในโรงเรียน
มัธยมเทคนิค โดยการสอบเขา วิธีนี้ทำให้เด็กเสียเวลาเรียนไป 2 ปี

สำหรับเด็กที่เรียนประถมแบบที่ 2 คือเรียนประถมต่อไปจนอายุ 14 ปี
อาจจะเรียนวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาที่เรียก อะลิมนอส ลีเบอรัส (Alumnos
Libres) กล่าวคือได้แก่เด็กที่เรียนประถมต่อไปไม่ได้จัดให้เรียนเป็นทางการ และ
ครูเป็นผู้จัดให้เรียนเอง และอาจได้รับอนุญาตให้เขาสอบได้ แต่ต้องเสียเงินค่า
เล่าเรียน

หลักสูตรมัธยมศึกษา แบ่งออกได้ดังนี้

1. มัธยมศึกษาตอนต้น 4 ปี
2. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4 ปี

การจัดโรงเรียนแบบใหม่

กฎหมายสามัญศึกษาชั้นมูลฐานฉบับ พ.ศ. 2513 เป็นเรื่องของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กสเปเชียลโดยไม่คำนึงถึงพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจและครอบครัว ระยะเวลาเรียนวิชาแทนรวมกันเป็นเวลา 8 ปี ฉะนั้นจึงทำให้การแบ่งชั้นวรรณะตามระบบกฎหมายเก่าหมดไป ตามระบบการศึกษาเก่า การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทควบคู่กันไป ประเภทหนึ่ง จัดให้สำหรับเด็กที่มีอายุ 10 ขวบ และเลื่อนขึ้นไปเรียนในชั้นมัธยมตอนต้นอีกประเภทหนึ่ง สำหรับเด็กที่จะเรียนในชั้นประถมให้นานออกไปอีกจนถึงอายุ 14 ปี และทำให้เด็กพวกนี้เสียเวลาเมื่อจบประถมศึกษาแล้วเขาไปศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยม

สามัญศึกษาชั้นมูลฐานใหม่มีสาระสำคัญดังนี้

1. เป็นการศึกษาระดับบังคับทั้งพวกที่ต้องการศึกษาต่อและพวกที่ต้องการออกไปทำงาน
2. เป็นการศึกษาที่ให้เปล่าทั้งหมด ทั้งนี้รวมถึงอาชีวศึกษาระดับต้นด้วย ไม่ว่าในสถานศึกษาของรัฐหรือของเอกชน

สามัญศึกษาชั้นมูลฐานแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรกใช้เวลา 5 ปี สำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 6 ถึง 10 ปี ซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้นหนักไปในการเรียนวิชาทั่วไป ระยะที่สองใช้เวลาเรียน 3 ปี สำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 11 ถึง 13 ปี การสอนในระยะนี้แยกออกเป็นรายวิชา และในเวลาเดียวกันก็เอาใจใส่การแนะแนวเพื่อที่จะช่วยให้เด็กเลือกวิชาเรียนหรือทำงานได้ถูกต้องกับความต้องการและความถนัด

เด็กที่มีผลการเรียนไม่เป็นที่พอใจเมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้ว ก็ยอมให้เลื่อนขึ้นไปเรียนในชั้นที่สูงกว่าเคมีโค แต่คงเรียนวิชาที่ยังบกพร่องอยู่เพิ่มเคมีโคโดยผลเป็นที่พอใจ และไม่คงเรียนซ้ำชั้น เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วและโดยผลเป็นที่พอใจ เด็กจะได้รับประกาศนียบัตรเพื่อแสดงว่าจบการเรียนในระดับนี้แล้ว ถ้าหากว่าผลการเรียนยังไม่เป็นที่พอใจ เด็กจะได้รับประกาศนียบัตรการฝึกวิชาชีพระยะแรกเท่านั้น

ครู

การจัดการศึกษาในระดับประถมของประเทศสเปนดูได้เพียงเล็งหาคำความรู้อันจะมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของเด็ก ถือว่าครูประถมศึกษาที่มีความสำคัญมาก มีการปรับปรุงด้านเทคนิคการสอน เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสอนให้ดียิ่งขึ้น ครูโรงเรียนประถมมีโอกาสได้รับการคัดเลือกให้เขาเรียนในวิทยาลัยครู โดยมีระยะเวลาเรียนนานกว่าเคมี มีการปรับปรุงแผนงานของครู เช่น เปิดอบรมครูวิชาเฉพาะ อบรมครูใหญ่ อบรมการใช้หนังสืออ่านประกอบ มีการส่งเสริมความรู้ในการใช้แบบเรียนและโสตทัศนศึกษา มีการจัดสัมมนาระหว่างครูกับผู้บริหาร และระหว่างครูด้วยกันอันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อให้ครูเป็นผู้ทันสมัยอยู่เสมอ และเปลี่ยนความรู้และเทคนิคในการสอน ระหว่างครูด้วยกัน มีคณะกรรมการทางการศึกษาช่วยเหลือสวัสดิภาพของครู โคเปิดวิทยาลัยครูเพื่อผลิตครูประถมศึกษาขึ้น โดยเฉพาะ

งานการสอน รัฐโคจ่ายเงินจำนวน 6 ล้านเหรียญ เพื่อเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ เพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และเทคนิคทางการสอน ครูที่ได้รับการบรรจุใหม่ล้วนแต่เป็นครูที่มีวุฒิทั้งสิ้น

การฝึกหัดครู

สเปคตองการครูที่สอนโรงเรียนก่อนการศึกษาบังคับและในโรงเรียนสามัญศึกษาชั้นมูลฐานมีวุฒิชั้นปริญญา หรือประกาศนียบัตรชั้นสูงที่เรียกว่า arquitecto te'cnico หรือ ingingneiro te' cnico เป็นอย่างต่ำ ทั้งนี้คำนึงถึงวิชาพิเศษที่จะสอนและจะต้องได้รับการฝึกอบรมทางการศึกษาเป็นอันดีจากสถานศึกษาที่อยู่ในความควบคุมของสถาบันการศึกษาที่เรียกว่า The Institute of Educational Science

ในอนาคตครูที่จะเข้ามาอยู่ในวงการครูแห่งสามัญศึกษาชั้นมูลฐาน ซึ่งมีครูประถมศึกษาแห่งชาติเดิมและไ้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ได้ อาจจะเข้ามาเป็นสมาชิกได้หลังจากสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโดยไมต้องมี การสอบแต่อย่างใด สำหรับผู้ที่มิใช่จบการเรี ยนศึคตลอดมา หรือมีอีกทางหนึ่งที่จะเข้ามาเป็นครูได้ด้วยการสอบคัดเลือกและพิจารณาผล การเรียนประกอบควย ครูเข่นวานี้ใช้เวลาเรียน 15 ปี รวมทั้งสามัญศึกษาชั้นมูลฐานควยหรืออาจหุคไ้ควาไซ้การเรี ยนมากกว่าการศึคาอบรมระบบก่อน 2 ปี

นวนุ้ยกรรมใหม่อีกอย่างหนึ่งที่นำมาใช้คือ ครูใหญ่แห่งโรงเรียนสามัญศึกษาชั้นมูลฐานจะตองสอนควย แต่ระบบก่อนมีเพียงการประสานงาน การแนะแนวและการบริหารงานเท่านั้น

งานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจงานทางวิชาการ การตรวจการคานวิชาธิพในโรงเรียนประถมเริ่มใน พ.ศ. 2392 และเมื่อกฎหมายฉบับ พ.ศ. 2513 ตราออกมาไซ้บังคับแล้ว มีผู้ตรวจการศึคาอยู่ 616 คน ซึ่งไ้รับการคัดเลือกมาจากผู้สำเร็จการศึคา มาจากมหาวิทยาลัยและเรี ยนวิชาพิเศษทางการศึคา มาแล้ว มีหน้าที่คอยดูแลไ้ครูและโรงเรียนประถมศึคาทั้งของรัฐบาลและเอกชนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายที่ยังไซ้บังคับอยู่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ผู้ตรวจการศึคา ยังไ้ไ้ความไว้วางใจให้ทำการนิเทศให้คำแนะนำทางคานวิชาการและการแนะแนวการศึคา

ตลอดจนการให้บริการแก่โรงเรียน กฎหมายการศึกษาฉบับ พ.ศ.2513 ก็ยังคงยืนยันให้การกระทำดังกล่าวเป็นไปตามเดิม หลักการสำคัญมีความแตกต่างกันในข้อเท็จจริงที่ว่า กฎหมายใหม่จำกัดการทำงานให้เป็นไปในขอบเขตของกฎหมายและข้อบังคับ ตามมาตรา 144 แห่งกฎหมายฉบับนี้ได้จัดตั้งหน่วยตรวจการศึกษาทั่วไปขึ้น และเรียกว่า General Inspectorate of Services มีหน้าที่นี้เทศการจักและการบริหารของหน่วยงานทั้งหลายซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของคน

แนวโน้ม

นโยบายที่รัฐบาลจะจัดทำเรื่องหนึ่งก็คือ การจัดตั้งโรงเรียนประจำ และสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เหมือนบ้าน งานที่กำลังดำเนินการอยู่ก็คือการรวมโรงเรียนใกล้เคียงที่อยู่ในรัศมี 1 กิโลเมตรเข้าด้วยกัน และให้มีครูใหญ่ร่วมกัน เป็นการจัดที่ช่วยให้การสอนในโรงเรียนใกล้เคียงยิ่งขึ้น มีการจัดงบประมาณค่าใช้จ่ายร่วมกัน จะต้องมีอุปกรณ์การสอนครบและเป็นการช่วยโรงเรียนที่มีครูคนเดียวได้มาก ส่วนการจัดสอนจัดความความคองการของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้จัดรับส่งแก่เด็กที่กระจายกันอยู่ให้ได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น

ด้านการเงิน

การจัดสรรงบประมาณสำหรับการประถมศึกษาได้มากเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับศึกษาคานอื่น ๆ มีการก่อสร้างอาคารเรียน และบ้านพักครูเพิ่มขึ้น มีห้องเรียนสำหรับเด็กนอกระบบ

คณะกรรมการบริหารการประถมศึกษาได้วางแผนช่วยเหลือโรงเรียนประถมทางคานอื่น ๆ เช่น โรงอาหาร การรับส่งนักเรียน การไปฝึกค้าย และอื่น ๆ

อาคารสถานที่ของโรงเรียนตกเป็นทรัพย์สินสมบัติของเทศบาล ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะเป็นผู้จัดสร้างก็ตาม เพราะเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบดูแลอาคารเหล่านั้น

เปรียบเทียบการศึกษาของประเทศในยุโรป

จากการไปดูการศึกษาประเทศต่าง ๆ ในยุโรปของ ดร.จอห์น เอ. นีตซ์ (Dr. John A. Nietz) แห่งมหาวิทยาลัยพิตส์เบิร์ก Pittsburgh ได้สรุปส่วนดี และส่วนเสียของประเทศต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ชาวยุโรป ใค้อบรมเด็กหนุ่มให้มีทักษะในทางความเป็นหัวหน้าได้ดีเป็นพิเศษ จากการปฏิบัติที่พากันในยุโรป เขาให้ความสนใจเป็นพิเศษ ในการฝึกผู้ที่จะเป็นหัวหน้า นักการเมืองธุรกิจ และอื่น ๆ ให้มีความสามารถอย่างแท้จริง โดยฝึกเป็นเวลานาน ถึงแม้จะเห็นได้จากจำนวนนักเรียนของโรงเรียนประถม เพียง 10 - 15 % เท่านั้น ที่ฝึกในทางภาคปฏิบัติ โดยมุ่งจะออกจากโรงเรียนเมื่อพ้นการศึกษาภาคบังคับ ชาวยุโรป ตะวันตกส่วนมากจะกำหนดผู้ที่จะไปศึกษาต่อในวิทยาลัย โดยใช้วิธีการสอบคัดเลือก เด็กตั้งแต่อายุ 11 - 12 ปี การสอบนี้อาจจะทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือของประเทศ บางที่โรงเรียนมัธยมก็จัดเอง การสอบนี้เป็นเครื่องตัดสินเพื่อแยกเด็กไปเข้าโรงเรียนแบบต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 3 - 5 ชนิด ด้วยกัน ตรงข้ามกับประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนที่ต้องการ เข้าศึกษาในโรงเรียนมัธยมภาควิชาการจัดไว้สำหรับทุกคน

หลังจากสอบคัดเลือกแล้ว เด็กยุโรปจะเข้าในโรงเรียนประเภทใดนั้น แล้วแต่ประเทศไหนจะจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งจะขอยกตัวอย่างโรงเรียนในประเทศต่าง ๆ ดังนี้

ในออร์เวย์ เด็กเมื่อพ้นอายุ 11 - 12 ปีแล้ว อาจจะเข้าเรียนต่อในโรงเรียนหนึ่งโรงเรียนใด จากโรงเรียนมัธยม 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. อาจจะเรียนต่อในโรงเรียนที่จัดไว้สำหรับผู้ที่ไม่ต้องการจะเรียนต่อไปอีก นานเท่าไรนักเรียนประเภทนี้ บางโรงเรียนก็จัดสอนหนักไปในทางทฤษฎี บางโรงเรียนก็สอนวิชาช่างไม้ ช่างเหล็ก และการเรือน

2. เด็กอาจจะเรียนต่อในโรงเรียนเรียลสโกเล Realskule เพื่อฝึกฝนไปทำงานในบริษัทเอกชนต่าง ๆ หรือทำงานให้แก่หน่วยบริการประชาชน

3. ถ้าเด็กต้องการจะไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยก็ไปเข้าเรียนในโรงเรียนยิมเนเซียม Gymnasium ซึ่งเป็นโรงเรียนชั้นสูง Classical Secondary School โรงเรียนประเภทนี้จะสอนวิชาต่าง ๆ เพื่อเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 4 - 5 ปี ในโรงเรียนมัธยมชั้นสูงนี้ นักเรียนอาจจะเลือกเรียนวิชาหนึ่งวิชาใดได้จาก 3 วิชา ดังนี้ คือ ภาษาลาติน ภาษกรีก ภาษาปัจจุบัน และวิทยาศาสตร์

ในเดนมาร์ก เด็กที่มีอายุพ้น 11 ปีไปแล้ว จะเลือกเข้าเรียนต่อในโรงเรียนหนึ่งโรงเรียนใด ได้จาก 3 ประเภท คือ

1. โรงเรียนชั้นกลาง (Intermediate) โดยไม่ต้องสอบเข้า
2. โรงเรียนเรียลสโกเล
3. โรงเรียนยิมนาส

ในเยอรมัน เด็กในโรงเรียน Humanistie ยิมเนเซียม Gymnasium จะเรียนภาษาลาติน 9 ปี ภาษกรีก 6 ปี ส่วนในโรงเรียนวิทยาศาสตร์ ยิมเนเซียม

จะเรียนภาษาลาติน 6 ปี ภาษกรีก ไม่ต้องเรียน แต่เรียนวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์มากขึ้น

ในประเทศอังกฤษ การประถมศึกษาเริ่มตั้งแต่อายุ 5 - 11 ปี เมื่อเด็กพ้นอายุ 11 ปีไปแล้ว ก็จะแยกไปเรียนต่อได้ 2 ทาง นักเรียนที่เรียนดีมักจะไปเรียนในแกรมมาสกูล Grammar School หลักสูตรหนักไปทางวิชาการ

ปี พ.ศ. 2498 เด็กอายุ 12 ปี ประมาณ 21 เปอร์เซ็นต์ของเด็กทั้งหมด เข้าโรงเรียนประเภทนี้ ซึ่งเป็นการเตรียมตัวเพื่อเรียนต่อในชั้นอุดมศึกษา และเด็กอีก 75 เปอร์เซ็นต์ เข้าเรียนที่โรงเรียนมัธยมแบบใหม่ Modern Secondary School ส่วนที่เหลือก็เข้าเรียนในโรงเรียนเทคนิค หรือไม่ก็โรงเรียนแบบประสม ที่มีอยู่ข้างในกรุงลอนดอน ปัจจุบันกำลังส่งเสริมโรงเรียนประเภทนี้มาก

โรงเรียนประถมศึกษาของประเทศทั้ง 7 ที่ไปดูงานมา คือประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ เดนมาร์ก สวีต และประเทศอังกฤษ เป็นการศึกษาที่ไ้เปล่า ตลอดจนการศึกษาระดับมัธยม ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาในัน แตกต่างกันแต่ละประเทศ โรงเรียนในนอร์เวย์ บางแห่งก็เก็บค่าเล่าเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนประเภท (Humanistic) ในเนเธอร์แลนด์ การเก็บค่าเล่าเรียน เก็บตามความสามารถของผู้ปกครองที่พอจะเสียได้ ในอังกฤษและเยอรมัน โรงเรียนมัธยม เก็บค่าเล่าเรียนบ้างเล็กน้อย ส่วนในเมืองชตุลลิก ประเทศสวีต เนเธอร์แลนด์ แปลกกว่าประเทศอื่น โรงเรียนยิมเนเซียม สำหรับผู้ชายไม่เก็บค่าเล่าเรียน ส่วนเด็กหญิงต้องเสียค่าเล่าเรียน

โรงเรียนทั้งหมดที่ให้การศึกษาริแก่นักเรียน จะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐหรือประเทศ ต้องถิ่น เป็นผู้สนับสนุน Local support ในปี พ.ศ.2493 เงินส่วนใหญ่ที่ใช้ในการศึกษา ไ้มาจากประชาคม 40 เปอร์เซ็นต์ ไ้จากรัฐ และ 3 เปอร์เซ็นต์ ไ้จากรัฐบาลกลาง

ในฝรั่งเศสและเนเธอร์แลนด์ รัฐบาลกลางเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการศึกษา ประเทศอังกฤษ รัฐออกประมาณ 2 ใน 3 ในเยอรมันเงินเดือนครูส่วนใหญ่มาจากเงินบุของรัฐ อาจสรุปไ้ไ้ว่า รัฐและรัฐบาลกลาง เป็นผู้สนับสนุนการศึกษา คือเป็นแบบฉบับมาตรฐานในยุโรป

ส่วนปัญหาการขาดแคลนห้องเรียนนั้น ยุโรปก็ได้รับปัญหาที่เหมือนกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในช่วงที่ไปดูงาน รู้สึกว่าพลเมืองกำลังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และยังมีเผชิญกับปัญหาการสูญเสียอาคารเรียน เนื่องจากถูกระเบิดในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เมือง แฟรงค์เฟิร์ต ประเทศเยอรมัน ห้องเรียนถูกทำลายไปถึง 85 เปอร์เซ็นต์ ยิ่งกว่านั้น อังกฤษและเยอรมัน บางรัฐไ้ขยายการศึกษาระดับมัธยม ออกไปถึงอายุเด็ก 16 ปี จึงต้องการจำนวนห้องเรียนเพิ่มขึ้น ในเยอรมันเด็กจำนวนมากยังคงไ้เรียนเพียงครึ่งวัน

แนวโน้มเกี่ยวกับอาคารที่จะสร้างใหม่ เมื่อเทียบกับแบบเก่าแล้วต่างกันมาก คิดเรียนแบบเก่าส่วนมากเป็นตึก 4 - 5 ชั้น ไม่มีลิฟท์ ด้านหน้าติดถนน สนามเล็ก ส่วนโรงเรียนใหม่จะเป็นอีกแบบหนึ่ง มักจะเป็นตึกชั้นเดียว หรือไม่กี่ 2 ชั้น อยู่ห่างจากถนน

มีสนามล้อมรอบ โรงเรียนใหม่ ๆ ในอังกฤษ จะมีสนามกว้างขวาง มีคอกไม้สวยงาม
อาคารเรียนใหม่มักจะมีห้องศิลปะรวมอยู่ด้วย

ข้อแตกต่างเกี่ยวกับหลักสูตร ก็คือคุณภาพและปริมาณของการสอนภาษาต่างประเทศ เนื่องจากความใกล้ชิดของประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ติดกัน มีการไปมาหาสู่กันเสมอ ทำให้แต่ละประเทศต้องการที่จะรู้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง จึงทำให้การสอนภาษาต่างประเทศ ใฝ่ลึ้มมาก เพราะมีทั้งแรงจูงใจ และทั้งมีโอกาที่จะได้ฝึกฝน และใช้ภาษานั้น ๆ ใฝ่อย่างจริงจัง ในบางประเทศชั้นประถมตอนปลาย ก็จะมีสอนภาษาต่างประเทศ 1 หรือ 2 ภาษา

ด้านคุณภาพทางการสอนของครู เมื่อเทียบกับสหรัฐแล้ว ในด้านศิลปะและดนตรี ในยุโรปหลายแห่ง สูงกว่าในสหรัฐ และการสอนเลขก็ดีกว่า ส่วนการสอนสังคมศึกษา ไม่สู้จะใฝ่ลึ้มนัก ไม่มีประเทศไหนสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ปัญหาทางประชาธิปไตย เศรษฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมโดยเฉพาะ แต่จัดสอนรวมอยู่กัวิชาประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ปัญหาทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ไม่ปรากฏว่าจัดสอนในโรงเรียน ถึงจะมีใฝ่ลึ้มมาก

ด้านอาชีวศึกษาของยุโรปตะวันตก ต่างจากสหรัฐมาก ตามปกติเด็กจะอยู่ในโรงเรียน จนกระทั่งหมดเขตการศึกษาภาคบังคับ เสร็จแล้วเด็กส่วนมากก็จะเริ่มฝึกหัดงานเกี่ยวกับวิชาชีพ หรือเข้าโรงเรียนเทคนิค อาทิตย์ละ 1 วัน มีหลายประเทศ ที่บังคับให้เด็กต้องฝึกหัดงานวิชาชีพไปจนถึงอายุ 18 ปี

ในยุโรป โรงเรียนประถมเกือบทั้งหมดจัดแบบสหศึกษา แต่ก็มีบางแห่งที่แยกเด็กหญิงและเด็กชาย สำหรับมัธยม โดยปกติ จะไม่จัดแบบสหศึกษา อย่างไรก็ตาม การจัดแบบสหศึกษากำลังเพิ่มขึ้น ทั้งในเยอรมันและอังกฤษ

ในด้านฝึกหัดครู ก็ต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างมาก ข้อแตกต่างที่สำคัญที่สุดก็คือ ความเหลื่อมล้ำในการฝึกหัดครู สำหรับโรงเรียนประถม และโรงเรียนมัธยม ในสหรัฐอเมริกา การฝึกหัดครูทั้งสองประเภทนี้เท่ากัน ฝึกในโรงเรียนเดียวกัน แต่วิธีการฝึกต่างกัน

ส่วนในยุโรป ครูโรงเรียนประถม จะได้รับการฝึกจากโรงเรียนที่ตั้งขึ้น เพื่อฝึกสอนครู ที่จะสอนในโรงเรียนประถม ใช้เวลา 2 - 5 ปี สั้นกว่าเวลาการฝึก ครุมัธยม หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งว่า ครูโรงเรียนมัธยม โดยปกติมักจะจบจากมหาวิทยาลัย ในอดีตก็มักจะเรียนกันแต่ในทางวิชาการเป็นใหญ่ ปัจจุบันสอนวิชาชีพ (Professional Course) กันบ้างในมหาวิทยาลัย (หมายถึงวิชาการศึกษาแขนงต่าง ๆ)

ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดที่สุด ของระบบการศึกษาในยุโรป ก็เห็นจะเกี่ยวกับการควบคุมโรงเรียน การฝึกหัดครู และวิชาที่จัดสอนในโรงเรียนมัธยม ส่วนระบบไทย จะดีกว่ากันนั้น เป็นปัญหาที่จะต้องทำการศึกษากันอย่างมาก เพราะแต่ละประเทศ ต่างก็มีเหตุผลในทางประวัติศาสตร์ ทางขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง และสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องขึงคู้ให้ดี ก่อนที่จะตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดลงไป อย่างไรก็ตามการทำความเข้าใจในนโยบายการจัดการศึกษาของยุโรปตะวันตก จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อนักศึกษา เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง อันอาจจะนำไปสู่การจัดโครงการ การศึกษา ซึ่งจะทำให้ได้ผลดีในอนาคต
